

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VI

niedostateczny

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy szóstej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe, o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

SZCZEGÓLWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VI

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób,
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą),
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji,

- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis,
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje,
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów,
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów,
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi),
- rozpoznaje manipulację.

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz),
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, instrukcję, ogłoszenie, w tym przepis,
- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje,
- wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozumie ogólny sens czytanych utworów,
- określa nastrój wypowiedzi,
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz,
- rozpoznaje manipulację,
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę,
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia,
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot),
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik),
- rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone,
- wskazuje cudzość.

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym,
- wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznaczących,
- wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, poradnika, leksykonu, czasopisma, podanej strony internetowej.

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych,
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów,
- wyraża swój stosunek do postaci,
- odróżnia fikcję od rzeczywistości,
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków,
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych w baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniach, powieściach,
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim,
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi,
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,

- omawia akcję,
- wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki,
- rozpoznaje baśń, legendę, bajkę, mit, powieść, opowiadanie, komiks, fraszkę, wiersz, przysłowie,
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren, rytm,
- odróżnia wiersz rymowany od nierymowanego (białego),
- rozpoznaje przenośnię, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,
- wyodrębnia film, program informacyjny, program rozrywkowy, spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich twórczość (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa),
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem,
- w rozmowie zadaje pytania uzupełniające,
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym,
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje,
- wyraża wprost swoje intencje,
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulację, życzenia, przekonać, zachęcić, przestrzec,
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu,
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę,
- za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat, fotografię,
- wygłasza tekst utworu z pamięci (teksty poetyckie, fragmenty prozy).

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu,
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h,
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat,
- uzupełnia prosty schemat, tabelę,
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego i szczegółowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, proste sprawozdanie,
- zapisuje kilkudzaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem,
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci,
- za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu, fotografii,
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych),
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SLUCHANIE

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza),
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu,
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkudzaniowej wypowiedzi, planu,
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu,
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost,
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz,
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie,
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające,
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę,
- odróżnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji.

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- określa temat i główną myśl tekstu,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych,
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu,
- wskazuje cytat,
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu,
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost,
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe,
- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim,
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich,
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów,
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot, dopełnienie, przydawka, okolicznik),
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik, zaimek w związku z rzeczownikiem), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka,
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek.

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego, słownika frazeologicznego,
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych, leksykonu, poradnika.

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze,
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe,
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki,
- wyodrębnia wątki,
- wskazuje elementy akcji,
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki, mitu, opowiadania, powieści, wiersza, fraszki, komiksu,
- rozpoznaje przysłowie,
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,
- posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały),
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki,
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz, ujęcie, kadr, plan,
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada,
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym),
- odczytuje przesłanie baśni, odczytuje morał bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu,
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- formułuje pytania zamknięte i otwarte,
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych,
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą,
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
- składa życzenia, gratulacje, instruuje, przekonuje, zachęca, przestrzega,
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne,
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych),
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens,
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych,
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem, postawą ciała).

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji,
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą,
- poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe oraz nie z różnymi częściami mowy,
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym,
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki,

- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- samodzielnie zapisuje dialog,
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi,
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relacją, proste sprawozdanie, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, regulamin,
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu,
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności,
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, fotografii, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych),
- w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny,
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym),
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę **dostateczną** oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów,
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych,
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost),
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie,
- odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych,
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy,
- odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (omawia przesłanie baśni, objaśnia morał bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu),
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorców,
- na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych.

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio,
- rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi,
- objaśnia przerośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi,
- odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych,
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy,
- odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich,
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, gratulacjach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach,

- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji, wprowadza pauzę,
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami,
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie),
- rozpoznaje równoważnik zdania,
- wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia,
- rozpoznaje zdania bezpodmiotowe,
- ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne z zdaniu pojedynczym,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od nieosobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to),
- odróżnia wyrazy gwarowe od potocznych.

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny i umiejętnie je stosuje,
- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych.

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze,
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów kultury,
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek,
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków,
- omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze,
- posługuje się pojęciami: akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy,
- omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści,
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks, opowiadanie, powieść, fraszkę, wiersz, przysłowie,
- omawia akcje w utworze dramatycznym,
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,
- dostrzega zależność między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią,
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście,
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji,
- określa zadania twórców dzieła filmowego – aktora, reżysera, scenarzysty,
- określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera,
- posługuje się pojęciami z zakresu sztuki filmowej, np. kadr, scena, plan, a także związanymi z przedstawieniem teatralnym i sztuką teatralną,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada,
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem,
- odczytuje przesłanie utworu.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: podziękowanie, przemówienie, wystąpienie,
- przedstawia własne zdanie w rozmowie,
- przestrzega zasad kulturalnej rozmowy,

- dyskutuje na wybrany temat,
- świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. zachęcić, przekonać, przestrzec),
- tworzy spójne, logiczne wypowiedzi,
- świadomie dobiera intonację zdaniową,
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi,
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu,
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń,
- wyjaśnia motywy postępowania postaci,
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przymkowe,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka),
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów,
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów,
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu; celowo używa różnych typów wypowiedzeń: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach), wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu,
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń.

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika,
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji,
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami,
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,
- układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zawiadomienie, zaproszenie,
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi,
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik),
- zapisuje dialog w opowiadaniu,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia),
- opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, fotografię; stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki,
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi,
- uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii.

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przerośnych,
- wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce,
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi,
- nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator),
- w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii,
- wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach,
- dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity,
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu,
- interpretuje głosowo wybrane fragmenty prozy,
- rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań,
- rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych,
- wykorzystuje wiedzę o języku podczas analizy różnych tekstów kultury.

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny),
- konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł.

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami,
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi,
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przerośni),
- omawia funkcje elementów realistycznych i fantastycznych w: baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniu, powieści,
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu,
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze dramatycznym,
- rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena),
- dostrzega zależność między rodzajem i funkcją komunikatu a jego odbiorcą (programy edukacyjne, rozrywkowe, informacyjne, reklamy),

- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- tworzy wypowiedź zróżnicowaną stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata,
- tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka),
- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych,
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego,
- zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmówcy dwie możliwości rozwiązania problemu),
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi,
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką,
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania,
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu,
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi,
- wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas tworzenia własnej wypowiedzi,
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka.

PISANIE

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni nie w przeciwstawieniach),
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu,
- wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzi w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań),
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji,
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury,
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką,
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi,
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń, sprawozdanie,
- świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję,
- tworzy folder, charakterystykę, komiks,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu,
- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem

składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych, wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wypowiedzenia wtrącone), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób,
- dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych,
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym.

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie krytycznotwórczym teksty spoza listy lektur,
- interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie.

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym.

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich, poetyckich, dramatycznych,
- wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, powieściach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii,
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość,
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi,
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury, dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie szóstej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur,
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych.

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych,
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi.
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki.